

تحلیل محتوای ابعاد و شاخص های انقلابی گری بر مبنای بیانات رهبر شهید انقلاب اسلامی امام خامنه ای (رضوان الله تعالی علیه)

مهدی یوسف نیا^۱ و محمد بهمن^۲

۱- دانش آموخته دکتری تخصصی جامعه شناسی اقتصادی و توسعه.

۲- دانش آموخته دکتری تخصصی قرآن و مدیریت.

✉ نویسنده مسئول. ایمیل: EEEEE@AAAA.com

چکیده

در شرایط حاضر با ظهور جبهه ها و گفتمان های جدید، تقابل با جمهوری اسلامی افزایش یافته و تقابل را نامتقارن کرده است تا جایی که رهبر شهید انقلاب اسلامی (رضوان الله تعالی علیه) آن را با شرایط مدینه النبی در زمان جنگ احزاب مقایسه کرده اند. اصلی ترین حربه این جبهه، نفوذ فکری و سیاسی است که تغییر در باورها و رفتارهای انقلابی مردم و مسئولان و در نتیجه استحاله انقلاب را هدف قرار داده است. در این شرایط حساس و فتنه گون، رهبر شهید انقلاب اسلامی (رضوان الله تعالی علیه) از حدود ده سال قبل در فرامین و بیابانات مختلف خود «گفتمان انقلابی گری» را به عنوان اصلی ترین راهبرد مقابله با آفات و چالش های نظام اسلامی مطرح فرموده اند. رهبر شهید انقلابی گری را یکی از کلیدهای مؤفقیت و پیروزی جامعه معرفی کرده است. سؤال اصلی پژوهش این است که؛ ابعاد و شاخص های انقلابی گری در دیدگاه رهبر شهید انقلاب اسلامی (رضوان الله تعالی علیه) چیست؟ برای شناخت ابعاد و شاخص های انقلابی گری بیانات ایشان در خصوص این مفهوم در بازه زمانی سال ۱۳۶۲ هجری شمسی تا سال ۱۴۰۲ هجری شمسی مورد تحلیل محتوا بر اساس روش تحلیل تم (مضمون) قرار گرفته اند. بر مبنای نتایج بدست آمده، پنج بُعد روحیه انقلابی و حزب الهی، نگرش انقلابی، انگیزه و عواطف انقلابی، باور انقلابی و رفتار و عمل انقلابی برای مفهوم انقلابی گری استخراج شد. همچنین شاخص هایی که دارای بیشترین نمره از نظر نخبگان بودند به عنوان شاخص های انقلابی گری در نظر گرفته شد. بر مبنای نتایج حاصله ۸ شاخص به عنوان شاخص های انقلابی استخراج شدند.

واژگان کلیدی: انقلابی گری، شاخص های انقلابی گری، روحیه انقلابی، نگرش انقلابی، عمل انقلابی، رهبر

شهید (رضوان الله تعالی علیه)

اطلاعات انتشار

تاریخ دریافت:

۱۴۰۴/۰۲/۱۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۹/۰۷

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۱۲/۲۹

استناد به این مقاله: یوسف نیا مهدی و بهمن محمد (۱۴۰۴) تحلیل محتوای ابعاد و شاخص های انقلابی گری بر مبنای بیانات رهبر

شهید انقلاب اسلامی امام خامنه ای (رضوان الله تعالی علیه). مطالعات اعتقادی سیاسی. ۳(۶) ۱۲۱ تا ۱۳۳

Content Analysis Dimensions and indicators of Revolutionary Spirit Based on the Statements of the Martyred Leader of the Islamic Revolution, Imam Khamenei (May God Be Pleased with Him)

Mahdi Yousefnia^{1✉} and Mohammad Bahman²

1- PhD Graduate in Economic Sociology and Development.

2- PhD Graduate in Quran and management.

✉Corresponding Author. Email: EEEEE@AAAAA.com

Abstract

In the current situation, with the emergence of new fronts and discourses, the confrontation with the Islamic Republic has intensified and has rendered this confrontation asymmetric, to the extent that the martyred leader of the Islamic Revolution (may God be pleased with him) compared it to the conditions of Medina during the time of the Battle of the Confederates (Ahzab). The primary weapon of this front is intellectual and political infiltration, which aims to alter the revolutionary beliefs and behaviors of the people and officials, and consequently, the metamorphosis of the revolution. Under these critical and seditious circumstances, for approximately ten years, the martyred leader of the Islamic Revolution (may God be pleased with him) has, in various decrees and statements, put forward the “discourse of revolutionary spirit” as the principal strategy for countering the afflictions and challenges facing the Islamic system. The martyred leader has introduced the revolutionary spirit as one of the keys to society’s success and victory. This research seeks to identify the dimensions and indicators of the concept of revolutionary spirit based on the statements of the martyred leader of the Islamic Revolution (may God be pleased with him). To understand the dimensions and indicators of revolutionary spirit, his statements on this concept from the year 1362 SH (1983/1984) to 1402 SH (2023/2024) were subjected to content analysis using the thematic analysis method. Based on the results, five dimensions were extracted for the concept of revolutionary spirit: revolutionary and Hezbollahi morale, revolutionary attitude, revolutionary motivation and emotions, revolutionary belief, and revolutionary behavior and action. Furthermore, for each of the above dimensions, the indicators that received the highest scores from the elites were considered as the indicators of revolutionary spirit. Based on the findings, 8 indicators were extracted as the indicators of the revolutionary spirit

Received: 2025/05/04

Accepted: 2026/11/28

Published: 2026/03/20

Keywords: Revolutionary spirit, Indicators of revolutionary spirit, Revolutionary morale, Revolutionary attitude, Revolutionary action, Martyred leader (may God be pleased with him)

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران که بر مبنای ارزش‌های اسلام ناب محمدی (ص) شکل گرفت، انقلابی چند بُعدی در جهان مدرن است. آرمان‌های اسلام شیعی، موتور محرک انقلاب اسلامی قرار گرفت و روحیه انقلابی شدن را به سرعت در میان جامعه ایران درونی ساخت. بُعد فرهنگی-اجتماعی انقلاب اسلامی، هرگونه کنش در قالب «انقلابی شدن»، «انقلابی بودن» و «انقلابی ماندن» را منوط به درونی‌سازی ویژگی‌هایی مانند روحیه ایثار، جهاد، شهادت، استقلال، استکبارستیزی و دشمن‌شناسی کرده است. رهبر شهید انقلاب (رضوان الله تعالی علیه) انقلابی بودن را یکی از کلیدهای موفقیت و پیروزی جامعه معرفی می‌کند و می‌فرماید: «روح انقلابی، هر چه در ملت زنده‌تر و پویاتر باشد، روح نوآوری و ابتکار و خلاقیت زنده‌تر خواهد بود.» (بیانات ۱۳۸۷/۳/۱۴) برای رسیدن به اهداف و آرمان‌های انقلابی، باید انقلابی عمل کرد و هرگونه ملاحظه‌کاری و محافظه‌کاری را در جهت ایجاد تحول و کمال مطلوب انسانی-توحیدی رها کرد. با گذشت بیش از سه دهه از وقوع انقلاب اسلامی، این آسیب و خطر وجود دارد که برخی از آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب کم‌رنگ و گاه به فراموشی سپرده شود. «انقلابی گری» یکی از ارزش‌های منتج از انقلاب اسلامی است که امروز به موضوعی حساس و قابل توجه تبدیل شده است. به طوری که رهبر شهید انقلاب (رضوان الله تعالی علیه) در رابطه با اهمیت روحیه انقلابی فرمودند: «روحیه انقلابی و دینی مردم، یکی از عناصر اصلی حفظ امنیت کشور است و باید حفظ بشود.» (بیانات ۱۳۹۵/۶/۳) دیدگاه رهبر شهید انقلاب (رضوان الله تعالی علیه) در رابطه با انقلابی گری بسیار وسیع است و محدود به فرد، گروه یا جریان خاصی نمی‌شود بلکه همه افرادی که واجد شاخصه‌های انقلابی گری ولو به مقدار کم هستند را می‌شود. فرآیندی دیدن و محدود نکردن انقلابی گری به زمان و دوره خاصی موجب انحصارزدایی از جریان انقلابی میان نسل انقلاب می‌شود و زمینه ورود و چرخش نسلی برای حضور نخبگان و جوانان بر اساس منطق شایستگی‌سالاری می‌شود. بیانات معظم‌له نشان می‌دهد که برای مفهوم انقلابی گری باید چتر وسیعی داشت تا افراد، گروه‌ها و جریان‌های کثیری زیر آن قرار گیرند. رهبر شهید انقلاب (رضوان الله تعالی علیه) با تأکید بر این برداشت از انقلابی گری و تکیه بر جوان‌گرایی امکان ورود نسل دوم و سوم انقلاب به حوزه‌ها خطیر انقلابی را فراهم می‌کند. فرمایش رهبر شهید انقلاب (رضوان الله تعالی علیه) مبنی بر اینکه «انقلاب یک رود جاری است» ناظر بر همین مدعاست. سؤال اصلی پژوهش این است که؛ ابعاد و شاخص های انقلابی گری در دیدگاه رهبر شهید انقلاب اسلامی (رضوان الله تعالی علیه) چیست؟ هدف اصلی پژوهش شناسایی ابعاد و شاخص های انقلابی گری از دیدگاه رهبر شهید انقلاب اسلامی (رضوان الله تعالی علیه) بوده و اهداف فرعی پژوهش هم شامل شناسایی ابعاد انقلابی گری و شناسایی شاخص های انقلابی گری از دیدگاه رهبر شهید انقلاب اسلامی (رضوان الله تعالی علیه) می‌باشند.

پیشینه پژوهش

بررسی پیشینه پژوهش های مرتبط با موضوع انقلابی گری بیانگر دامنه

وسعی از آراء و دیدگاه هایی است که از منظرهای گوناگونی به موضوع انقلابی گری پرداخته اند:

یافته های پژوهشی با عنوان «تبیین مولفه های انقلابی گری از منظر مقام معظم رهبری با تأکید بر جهانی شدن» نشان داد که با بررسی ۳۵ سخنرانی مقام معظم رهبری ۲۳ مضمون در رابطه با انقلابی گری به دست آمد که مولفه های اصلی انقلابی گری از منظر مقام معظم رهبری عبارتند از: صیانت از نهضت انقلاب اسلامی، حرکت به سوی معنویت گرایی، اسلام خواهی، هویت سازی و هویت بخشی، درس آموزی از امام و مکتب امام (حسین پور ۱۴۰۰) «شاخصه های روحیه اسلامی- انقلابی بسیجیان»، عنوان تحقیقی است که به تبیین مفهوم، شاخصه ها و معرفت های روحیه اسلامی و انقلابی پرداخته است. (شریفی ۱۳۸۲) «بنیه دینی، انقلابی و انگیزه تکلیف گرایی در بسیجیان و راهکارهای تقویت آن» عنوان تحقیقی است که به دنبال حفظ و ارتقای بنیه دینی، روحیه انقلابی و انگیزه تکلیف گرایی در بسیجیان است. (سیف زاده ۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «سنجش نگرش بسیجیان کشور نسبت به ارزش ها و هنجارهای مذهبی» نشان داده شده است که میزان اعتقادات اسلامی در بین بسیجیان در حد بسیار بالایی قرار دارد. اما میزان تقید بسیجیان به احکام الهی و دستورات عملی اسلام و میزان پایبندی آنها به فرهنگ اسلام در مقایسه با اعتقادات اسلام شدت چندانی ندارد. (حاجی‌مشهدی ۱۳۸۱) مقاله ای با عنوان «بررسی رابطه فرهنگ سیاسی شیعی و پیروزی انقلاب اسلامی» به این موضوع می‌پردازد که فرهنگ سیاسی شیعه چگونه توانست بر پیروزی انقلاب اسلامی تأثیر بگذارد. (حسنی، ۱۳۸۸) مقاله‌ای با عنوان «شاخص‌های فرهنگ پاسداری» انقلابی گری به عنوان یکی از شاخصه‌های فرهنگ پاسداری به معنای احساس مسئولیت نسبت به اسلام و انقلاب آمده است که موجب استکبارستیزی و دشمن‌ستیزی پاسداران است. (زمانی ۱۳۸۸) «بنیادهای نظری و تجربی اصلاح‌طلبی در مقایسه با محافظه‌کاری و انقلابی گری (با تأکید برارزیابی دوران اصلاحات ۱۳۸۴-۱۳۷۶)» عنوان مقاله‌ای است که به بررسی مقایسه‌ای در مفهوم و مبانی نظری سه رویکرد اصلاح‌طلبی، محافظه‌کاری و انقلابی گری پرداخته است. (جلایی پور ۱۳۸۶) «بررسی وضعیت انقلابی گری و راه‌کارها ارتقاء آن در پاسداران» عنوان پژوهشی است که به بررسی میزان انقلابی گری در سطح پاسداران انقلاب اسلامی ایران پرداخته است (میرزاپوری ۱۳۹۷). بررسی ها نشان می‌دهد که پژوهش های صورت گرفته از لحاظ کمی، پشتوانه های نظری و امکان مقایسه تطبیقی آنها، واجد مزیت قابل توجهی هستند. تعریف مفاهیم اساسی، ارائه طبقه بندی انواع انقلابی گری، تشریح برخی شاخصه ها و مؤلفه های انقلابی گری به همراه بیان عوامل مؤثر بر انقلابی گری از مهمترین نقاط قوت تحقیق بکار گرفته شده است. پژوهش های انجام شده به صورت کلی از دو روش کمی و کیفی برای پیشبرد اهداف خود استفاده کرده اند. غالباً با اتکا بر روش پیمایش و ابزار پرسشنامه به تبیین و شناخت همبسته های پژوهشی پرداختند. برخی از پژوهش ها بر اساس تحلیل ثانویه از طریق بررسی پیشینه های پژوهشی در ادوار مختلف، سعی در توصیف و گاه تبیین موضوع انقلابی گری داشته اند. روش کیفی با تکنیک مشاهده و

دشمن برای لابی‌گری و بی‌تفاوت کردن جوانان افزودند: «آنها می‌خواهند روحیه حماسی و انقلابی را در جوانان بکشند و در داخل نیز عده ای مدام جوانان حزب اللهی را با تعبیری نظیر افراطی می‌کوبند که این کار بسیار غلط است.» (بیانات ۱۳۹۴/۶/۱۸)

۲- انقلابی‌گری و مفاهیم مشابه

بررسی مقایسه‌ای مفهوم انقلابی‌گری با برخی مفاهیمی که معنای نزدیکی به ذهن متبادر می‌سازد، می‌تواند در شناخت مفهومی انقلابی‌گری کمک‌کننده باشد. انقلابی‌گری گاه با افراطی‌گری، محافظه‌کاری، آرمان‌گرایی، اعتدال‌گرایی و دیگر واژه‌ها هم‌معنا فرض می‌شود، در صورتی که تفاوت‌ها و مرزهای معنایی خاصی میان آنها وجود دارد. برای روشن شدن مفهوم انقلابی‌گری لازم است تمایز آن با سایر مفاهیم مشخص شود.

۲-۱. انقلابی‌گری و افراطی‌گری

انقلابی‌گری و افراطی‌گری دو مفهوم جدا از یکدیگرند. انقلابی‌گری یعنی حرکت فکری و عملی بر اساس اصول و آرمان‌های انقلابی، دینی و فرهنگی و هر آنچه در محور انقلاب اسلامی قرار گیرد. انقلابی‌گری به معنای ایستادگی بر اصول و آرمان‌های انقلاب اسلامی و ترجیح دادن آنها بر هر موضوع دیگر است. افراطی‌گری به معنای گذشتن از حد معمول و تندروی است که امکان ایجاد آن در هر حوزه‌ای وجود دارد. انقلابی‌گری یک صراط مستقیم است که در آن افراط و تفریط معنا ندارد؛ هرآن کس در این صراط قدم بگذارد، انقلابی محسوب می‌گردد؛ برخی ممکن است قدم‌های تند و برخی قدم‌های کندتری بردارند؛ لذا انقلابی کسی است که در مسیر اهداف و آرمان انقلاب حرکت فکری و عملی داشته باشد. میزان انقلابی‌گری می‌تواند در افراد متفاوت باشد برخی تند، برخی معتدل و برخی کند حرکت کنند، ولی الزاماً کسانی که در این مسیر نسبت به دیگران تندتر حرکت می‌کنند نباید برچسب افراطی‌گری زد. امروزه واژه افراطی‌گری در اذهان عمومی معنای منفی را بر دوش می‌کشد؛ افراطی‌گری در فهم عمومی بیشتر به معنای غیرمنطقی و غیرعقلانی بودن و تکیه بیشتر بر شور و هیجان داشتن است. در صورتی که انقلابی‌گری مبتنی بر عقلانیت و منطق اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی است و تندروی در بدست آوردن آنها عقلانی و کندی در آن غیرمنطقی است. لذا افراط و تندگی در انقلابی‌گری از اهمیت بالایی برخوردار است و افراطی‌گری در انقلابیون واقعی را نباید با برچسب منفی تضعیف کرد. رهبر شهید انقلاب اسلامی (ع) صراحتاً در این زمینه می‌فرماید:

«بعضی وقتی می‌گویند تندروی، جریان حزب‌اللهی و مؤمن مورد نظرشان است؛ نه، جریان مؤمن را، جریان انقلابی را، جوانان حزب‌اللهی را متهم نکنید به تندروی؛ اینها همان کسانی هستند که با همه‌ی وجود، با همه‌ی اخلاص در میدان حاضرند، آنجایی هم که دفاع از مرزها لازم باشد، دفاع از هویت ملی لازم باشد، مسئله‌ی جان دادن و خون دادن مطرح باشد، همینها هستند که به میدان می‌آیند.» (بیانات ۱۳۹۴/۱۰/۳۰)

ایشان همچنین مولفه‌هایی را به عنوان ویژگی‌های انقلابی‌گری مطرح

مصاحبه نیز از روش‌های مهم بکارگیری شده توسط محققین بوده است. وجود برخی از کاستی‌ها به محقق این امکان را می‌دهد تا در ارتقاء و اکمال پژوهش‌های پیشین بکوشد تا چرخشی را به سوی تولید علم و نوآوری ایجاد نماید. لذا برخی از انتقادات مطروحه به پژوهش‌های انجام شده عبارتند از:

الف- پژوهش حاضر از لحاظ موضوع و زمان، جدید محسوب می‌گردد. از میان پژوهش‌های مرتبط با انقلابی‌گری، پژوهش‌های اندکی به تبیین ابعاد و شاخص‌های انقلابی‌گری پرداخته است. غالب پژوهش‌ها به توصیف و رابطه میان متغیرها اشتغال داشته‌اند، لذا پژوهش حاضر از لحاظ موضوع و زمان جدید است.

ب- توجه اندک پژوهش‌ها به دیدگاه‌های دینی و بومی و بکارگیری محض نظریه‌های غیربومی مهمترین نقد نظری وارد بر پژوهش‌های پیشین است. بکارگیری محض تئوری‌های غربی و عدم انطباق آنها با جامعه ایران نتایج تحقیق را غیرکاربردی می‌نماید چراکه تئوری‌های جامعه‌شناسی نیازمند تطبیق با ساختارهای اقلیمی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه ایران هستند. پژوهش حاضر سعی دارد تا رویکرد نظری خود را بر اساس دیدگاه‌ها و بیانات رهبر شهید انقلاب اسلامی (رضوان الله تعالی علیه) تدوین نماید.

ج- عدم توجه پژوهش‌ها در تعریف عملیاتی مفاهیم و سنجش‌پذیری آنها بر اساس شاخص‌های دقیق جهت شناخت دقیق‌تر مفاهیم، یکی از انتقادات اساسی به پژوهش‌های گذشته است. در این پژوهش از طریق روش تحلیل مضمون شاخص‌سازی مقوله انقلابی‌گری مورد توجه دقیق قرار گرفته است.

مفاهیم و اصطلاحات پژوهشی

۱- انقلابی‌گری

«انقلابی‌گری» یکی از ارزش‌های منتج از انقلاب اسلامی است که امروز به موضوعی حساس و قابل توجه تبدیل شده است. به طوری که رهبر شهید انقلاب اسلامی (ع) در رابطه با اهمیت روحیه انقلابی فرمودند: «روحیه‌ی انقلابی و دینی مردم، یکی از عناصر اصلی حفظ امنیت کشور است و باید حفظ بشود.» (بیانات ۱۳۹۵/۶/۳) حضرت آیت الله خامنه‌ای رهبر شهید انقلاب اسلامی (ع) مسئله اساسی کشور را روحیه انقلابی معرفی کردند (بیانات ۱۳۹۵/۸/۲۶) و معتقدند حفظ روحیه انقلابی، پشتوانه عظیم قدرت ایران اسلامی است: «بزرگترین اشتباه برای ملت و دولت اسلامی ایران این است که خدای نخواستہ این پشتوانه عظیم یعنی روحیه انقلابی را از دست بدهد زیرا جوشش و حضور انقلابی و تمسک به اندیشه‌های انقلابی است که این نظام را عظمت می‌بخشد و قدرت می‌دهد.» (بیانات ۱۳۷۵/۵/۱۷) ایشان با هشدار درباره تلاش‌های فریب‌کارانه آمریکا برای نفوذ از برخی روزه‌ها، «حفظ و تقویت روحیه انقلابی‌گری بخصوص در جوانان را یکی از عوامل مقابله مقتدرانه با دشمنی‌های پایان‌ناپذیر شیطان بزرگ اعلام کردند و تقویت روحیه انقلابی و ایستادگی در مردم را از بهترین راه‌های تقویت درونی نامیدند. حضرت آیت الله خامنه‌ای با اشاره به تلاش

منافع‌ای غیر از منافع انقلاب را دنبال کنند. آنها سعی می‌کنند با بکارگیری ادبیات انقلاب، تصویری نادرست از انقلابی‌گری در جامعه ایجاد کنند و انقلابیون را افرادی تندرو و غیرعقلانی جلوه دهند. برچسب افراطی‌گری به انقلابیون توسط دشمنان و مخالفین انقلاب زده می‌شود تا از این طریق پیروان انقلابی را تضعیف نمایند. به این دلیل است که رهبر شهید انقلاب اسلامی (ره) مسئولان و سیاسیون را به پرهیز از تکرار ادبیات سیاسی دشمن، بویژه استفاده از تعبیر «تندرو» و «میان‌رو» توصیه کردند و افزودند: «ما از ادبیات سیاسی دشمن استفاده نکنیم؛ من این مسئله را، بخصوص به دوستان و برادران محترم خودمان در مشاغل گوناگون سیاسی و دولتی و غیر دولتی و مانند اینها تأکید میکنم؛ از ادبیات دشمن استفاده نکنید. دشمنان انقلاب از روز اول آمدند تعبیر ادبیات تندرو و میان‌رو را مطرح کردند؛ فلانی تندرو است، فلان جریان تندرو است، فلان جریان میان‌رو است. آن روز، از همه تندروتر هم از نظر آنها امام بزرگوار بود؛ امروز هم از همه تندروتر، به نظر آنها این بنده‌ی حقیر هستم... از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی، بدخواهان این تعبیر را بکار بردند و منظور آنها از تندرو کسانی است که نسبت به انقلاب اسلامی و تفکر و اصول امام پایبندتر و مصمم‌تر هستند و مقصود آنها از میانه رو کسانی هستند که در مقابل بیگانگان، تسلیم و سازش‌پذیرتر هستند.» (بیانات ۱۳۹۴/۱۲/۵) ایشان میانه را به معنای «راه مستقیم» معرفی کردند، که در مقابل آن تندروی قرار ندارد بلکه منحرفین از صراط مستقیم قرار دارند. بر این اساس است که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای از بکار بردن مفهوم تندرو در کنار روحیه انقلابی‌گری افراد را بر حذر می‌دارند: «کسانی که در بیرون مرزها تعبیر تندرو را بکار می‌برند، مقصودشان جریان وفادار به انقلاب و حزب‌اللهی‌ها است، بنابراین در داخل باید مراقبت شود که با تکرار این تعابیر، هدف دشمن تأمین نشود.» (بیانات ۱۳۹۴/۱۲/۵)

۲-۲. انقلابی‌گری و محافظه‌کاری

محافظه‌کار کسی است که بقای وضع موجود می‌خواهد و با دگرگونی‌ها و تغییر وضع موجود هم آواز نمی‌گردد. محافظه‌کار به نیروهایی گفته می‌شود که منافع و موضع آنها حفظ وضع موجود است و کمتر طرفدار اصلاحات اساسی و بنیادین هستند. محافظه‌کاری یک واژه کلی برای جهان‌بینی‌های سیاسی، اجتماعی و مذهبی است که هدف اصلی آن نگهداری جامعه و ارزش‌های موجود است. این مسلک به صورت عمده‌ای در تضاد با مسلک‌های رادیکال تعریف می‌گردد. همچنین این واژه را نمی‌توان در کنار انقلابی‌گری که تحول و نوشوندگی را در درون خود می‌پروراند قرار داد. آنچه از واژه انقلاب به ذهن متبادر می‌شود مفهوم تغییر و تحول است که هم‌معنا با محافظه‌کاری به معنای حفظ وضع موجود و مخالفت با تغییر نیست. اینکه انقلابیون محافظ و مدافع اصول و مبانی انقلابی هستند، استدلال درستی برای هم‌معنا دانستن انقلابی‌گری با محافظه‌کاری نیست، چراکه محافظه‌کار به دنبال حفظ وضع موجود است ولی انقلابی به دنبال تحول و تغییر برای رسیدن به اهداف و آرمان‌های انقلابی است. انقلابی

کردند که از جمله آن نیفتادن در دام افراط و تفریط است. رویکردی که این روزها به نام انقلابی‌گری به دیگران توهین می‌شود و این توهین با لفظ انقلابی‌گری توجیه می‌شود، در مقابل نیز افرادی وجود دارند که در مقابل هر حرکت و تغییری بی‌تفاوتند و انگار اصلاً در این کشور زندگی نمی‌کنند. رهبر انقلاب می‌فرماید: «از افراط و تفریط باید پرهیز کرد. جوان‌های انقلابی بدانند همانطور که کناره‌گیری و سکوت و بی‌تفاوتی ضربه می‌زند، زیاده‌روی هم ضربه می‌زند؛ مراقب باشید زیاده‌روی نشود. اگر آن چیزی که گزارش داده شده است که به بعضی از مقدسات حوزه، به بعضی از بزرگان حوزه، به بعضی از مراجع یک وقتی مثلاً اهانتی شده باشد، درست باشد، بدانید این قطعاً انحراف است، این خطاست.» (بیانات ۱۳۸۹/۷/۲۹) فرد انقلابی قانون مدار، اهل مدارا و مهربان، هنجار مند، اصولگرا و معقول، همراه مردم، با بصیرت، اهل گفتگو، مقید به نظم فردی و اجتماعی و پایبند به مبانی و اصول اعتقادی .. است و این شاخص‌ها را می‌توان در سبک زندگی او مشاهده کرد. در حالی که پایبندی به حفظ اصول، مبانی و ارزش‌ها در گفتمان و تفکر رادیکال جایگاهی ندارد. برخی شاخصه‌هایی که برای مرزبندی میان انقلابی‌گری و افراطی‌گری می‌توان استفاده کرد عبارتند از: الف- انقلابی‌گری حرکت در چهارچوب منطق و عقلانیت برآمده از انقلاب اسلامی و هیجان عقلانی است، ولی افراطی‌گری مبتنی بر شور و هیجان غیرعقلانی است؛

ب- انقلابی‌گری برای رسیدن به اهداف و منافع انقلابی است ولی افراطی‌گری با نام و ادبیات انقلاب برای رسیدن به منافع شخصی و گروهی است؛

ج- انقلابی‌گری مبتنی بر آگاهی و بصیرت است ولی افراطی‌گری جاهلانه صورت می‌گیرد؛

د- در انقلابی‌گری هدف وسیله را توجیه نمی‌کند ولی در افراطی‌گری می‌توان از هر وسیله‌ای برای رسیدن به هدف استفاده کرد.

اگرچه انقلابی‌گری در ادبیات علوم سیاسی در کنار «رادیکال»، «یا «تندرو» آمده است ولی مراد ما از انقلابی‌گری تندروی، اعتدال یا تفریط نیست، بلکه حرکت در مسیر انقلاب است. هم‌معنا گرفتن انقلابی‌گری با رادیکال، موجب حمل بار معنایی منفی بر آن است که با واژگانی نظیر «میان‌رو»، «دموکراتیک» یا حتی «قانونی» در تعارض قرار می‌گیرد. برخی به دلیل قرابت معنایی انقلابی‌گری با رادیکالیسم در ادبیات علوم سیاسی، به دنبال مصادره معنایی و حمل بار معنایی منفی بر آن هستند تا با تکنیک برچسب‌زنی برخی از جریان‌های انقلابی به «تندروی» آنها را تضعیف نمایند. در مقابل چنین جریان فکری و سیاسی، رهبر شهید انقلاب اسلامی (ره) با حمایت از انقلابیون، تندروی در مسیر حق را امری مطلوب می‌داند و با استناد به آیه «وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ، أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ» معتقدند در این راه برخی کندتر و برخی تندروتر هستند. (بیانات ۱۳۹۴/۱۲/۵) همچنین ایشان انقلابی‌گری مبتنی بر پایبندی به حفظ اصول، مبانی و ارزش‌ها می‌دانند که جایگاهی در تفکر رادیکال ندارد. افراطی‌گری و تندروی زمانی مطرح می‌گردد که گروهی بر اساس منطق غیرانقلابی و به نام انقلاب

برای رسیدن به اهداف خود مجبور است با وضع موجود برای رسیدن به کمال، به مخالفت بپردازد و در این رویکرد، انقلابیون در مقابله با محافظه کاران قرار می‌گیرند. رهبر شهید انقلاب اسلامی (ره) در توصیف ویژگی‌های انسان محافظه کار می‌فرماید: «محافظه کار طرفدار وضع موجود است؛ از هر تحولی بیمناک است؛ هرگونه تغییر و تحولی را بر نمی‌تابد و از تحول و دگرگونی می‌ترسد. اما عقلانیت این طور نیست. محاسبه عقلانی اوقات گاهی خودش منشأ تحولات عظیمی می‌شود؛ مانند انقلاب عظیم اسلامی ما که ناشی از یک عقلانیت بود.» (بیانات ۸۴/۶/۸) لذا انقلابی‌گری ارتباطی با مفهوم محافظه کاری ندارد و به گفته رهبر شهید انقلاب، «محافظه کاری و اکتفا به آنچه که داریم و نداشتن همت و بلندپروازی در همه‌ی زمینه‌های فکر و فرهنگ، قتلگاه انقلاب است.» (بیانات ۱۳۷۹/۱۲/۲۲) بر این اساس است که ایشان محافظه کاری را برای رسیدن به اهداف نفی می‌کنند: «جوان ما نباید محافظه کار شود. جوان باید آرمان‌گرا باشد. از آرمان‌ها کوتاه نیاید. آرمان‌ها را بخواهید، قله‌ها را بطلبید، تا یقین بکنیم که به نیمه راه لاقول خواهیم رسید. البته اگر قله را بطلبید، بنده یقین میکنم به خود قله هم خواهید رسید. روحیه‌ی آرمان‌گرایی را که از جمله‌ی مصادیق روحیه‌ی آرمان‌گرایی، تمسک به اصول و مبانی فکری است، از دست ندهید (بیانات ۱۳۸۶/۲/۲۵) لذا انقلابی‌گری به معنا تحول، اصلاح وضع موجود، آرمان‌خواهی، کمال‌جویی و تغییر روندهای پیشرفت جامعه است که در تضاد با مفهوم واژه محافظه کاری است.

۲-۳. انقلابی‌گری، آرمان‌گرایی واقع‌گرا

آرمان‌گرایی به معنی ستایش یا دنبال کردن اصول یا اهداف متعالی یا حقیقی و به تعبیر دیگر، پیگیری مصرانه «آرمان» یا «ایده‌آل» است. این مفهوم معمولاً در برابر واقع‌گرایی قرار می‌گیرد که به معنی تسلیم شدن در برابر واقعیت‌هاست. آرمان‌گرایان یا ایده‌آلیست‌ها کسانی‌اند که معتقدند شعور مقدم بر ماده و مستقل از ماده است. آنها «عقل محض» یا به صورت «محسوسات و ذهنیات انسان» را خالق جهان مادی می‌دانند و اندیشه و شناخت را عامل اولیه و مبداء نخست و دارای تقدم می‌شمرند. در این رویکرد ماده و واقعیت جایگاهی تعیین‌کننده‌ای در شکل‌دهی ایده و آرمان ندارد، بلکه این ذهن است که ماده یا واقعیت را شکل می‌دهد. در این رویکرد اهداف و آرمان‌ها بدون توجه به واقعیت و امکان موجود شکل می‌گیرد و ایده‌آلیست‌ها بدون امکان‌سنجی و شرایط موجود به تحقق اهداف می‌اندیشند. وجود ایده و آرمان در انقلاب، دلیلی بر آن نیست که انقلابی‌گری بدون امکان‌سنجی و در نظر گرفتن شرایط موجود صورت می‌پذیرد. برای رسیدن به اهداف و تحقق آرمان‌های انقلاب باید با شناخت و استفاده از وضعیت موجود حرکت کرد. لذا در انقلابی‌گری، آرمان‌گرایی در کنار واقع‌نگری مطرح می‌گردد و یکی بدون دیگری موجب اخلال در روند انقلابی‌گری است؛ آرمان‌گرایی واقع‌گرا به معنای داشتن اهداف و آرمان با توجه به واقعیت‌ها و امکان‌های موجود است؛ این رویکرد موجب می‌شود تا از امکان‌ها و واقعیات موجود بهترین استفاده برای رسیدن به اهداف و آرمان‌های انقلابی شود. برخی در مسیر انقلابی‌گری ممکن است

آرمان‌گرایی و واقع‌نگری را بر یکدیگر ترجیح دهند؛ در صورتی که لزوم انقلابی‌گری ایجاد ارتباط صحیح میان این دو رویکرد است. رهبر شهید انقلاب اسلامی (ره) در مورد رابطه میان آرمان‌گرایی و واقع‌نگری فرمودند: «در موضوع نسبت آرمان‌گرایی با واقعیات، ما هم آرمان‌گرایی را کاملاً تأیید می‌کنیم و هم دیدن واقعیات را. آرمان‌گرایی بدون دیدن واقعیات، به خیال‌پردازی و توهم منجر خواهد شد... توقع من از دانشجویان عزیز این است که همواره و در هر شرایطی، با نگاه واقع بینانه به دنبال آرمان‌ها باشند.» (بیانات ۱۳۹۲/۵/۶) در جای دیگری نیز ایشان تأکید فرمودند: «بعضی وانمود می‌کنند که آرمان‌گرایی با واقع‌بینی نمی‌سازد؛ این را ما بشدت رد می‌کنیم. بسیاری از آرمان‌های جامعه‌ی ما و مطالبه‌ی آنها جزو واقعیات‌های جامعه است. مردم مایلند پیش‌روندگی ملی داشته باشند، مردم مایلند زندگی ایمانمند و دین مدار داشته باشند، مردم مایلند در امور اداره‌ی کشور و مدیریت کشور سهیم باشند - یعنی مردم سالاری - مردم مایلند پیشرفت داشته باشند، استقلال سیاسی و اقتصادی داشته باشند؛ این‌ها خواسته‌های عمومی مردم است. این خواسته‌ها، واقعیتهای جامعه است؛ این واقعیات دقیقاً در جهت آرمان‌خواهی است؛ اینها که مسائل تحلیلی و ذهنی نیست، اینها که موهومات نیست، اینها که ذهنیات نیست؛ اینها واقعیاتی است که در جامعه وجود دارد... اینها در جهت آرمان‌هاست؛ و این خواستن، جزو واقعیات‌های قطعی جامعه است. بنابراین واقعیات می‌تواند در خدمت و معطوف به آرمان‌ها باشد. بله، ذکر آرمان‌ها بدون توجه به واقعیت‌ها و بدون ملاحظه‌ی سازوکارهای معقول و منطقی رسیدن به آرمان‌ها، خیال‌پردازی است؛ آرمان‌ها در حد شعار باقی خواهد ماند؛ لیکن وقتی که مسئولان کشور آرمان‌ها را به صورت منطقی و متین دنبال کردند، مردم همراهی کردند، اینجا آنجائی است که واقعیتهای جامعه با آرمان‌ها هماهنگ می‌شود.» (بیانات ۱۳۹۱/۵/۳)

۲-۴. انقلابی‌گری و اعتدال‌گرایی

انقلابی‌گری و اعتدال‌گرایی از لحاظ رویکردی منطبق با یکدیگرند و تفاوتی میان این دو وجود ندارد. اعتدال در معنای اعم ناظر بر خصلت اعتدالی است که دارای شش ویژگی عقلانی‌بودن، واقع‌بینی، مصلحت‌اندیشی، جامع‌نگری، تعادل‌گرایی و تغییر تدریجی امور است. اگر قرار است انقلابی‌گری نزدیک به معنای اعتدال آورده شود، نباید اعتدال را به معنای عدول از اصول و مبانی آورد؛ همچنین به معنای جریان خاص سیاسی-اجتماعی که پس از دولت یازدهم در ایران رواج یافته هم نیست. اعتدال در صورتی هم‌معنا با انقلابی‌گری می‌آید که همراه با عقلانیت، واقع‌گرایی، جامع‌نگری و اصلاح امور همراه با مصلحت در چهارچوب انقلاب اسلامی قرار گیرد. برخی جریان‌ها معنای اعتدال را برای تضعیف انقلابیون هم‌معنا با انقلابی‌گری می‌آورند که رهبر شهید انقلاب اسلامی (ره) در پاسخ به آنها فرموده‌اند: «بعضی‌ها به نام عقلانیت با نام اعتدال با نام پرهیز از جنجال و در دسر بین‌المللی، می‌خواهند از مبانی انقلاب و اصول انقلاب کم بگذارند. این نمی‌شود، این نشانه‌ی بی‌صبری و نشانه‌ی خسته شدن است.» (بیانات ۱۳۸۷/۶/۱۹) از منظر معظم‌له، اعتدال به معنای

جدول ۱. تحلیل بیانات رهبر شهید انقلاب (رضوان الله تعالی علیه) در خصوص ابعاد انقلابی گری

ردیف	متن بیانات	مضمون اولیه	مضمون نهایی
۱	«... مدیران جوان، کارگزاران جوان، اندیشمندان جوان، فعالان جوان ... نگاه انقلابی و روحیه انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند و ایران عزیز را الگوی کامل نظام پیشرفته‌ی اسلامی بسازند» (بیانیه گام دوم انقلاب خطاب به ملت ایران، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).	روحیه انقلابی	روحیه انقلابی
۲	«با استقامت کامل و روحیه انقلابی و عمل جهادی به ملت عزیز خدمت و از آرمانهای انقلاب دفاع کنند» (پیام درپی حماسه ملت در راهپیمایی ۲۲ بهمن، ۱۳۹۶/۱۱/۲۲).	روحیه انقلابی	روحیه انقلابی
۳	«... وجود روحیه انقلابی ...» (بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۶/۶/۳).	روحیه انقلابی	روحیه انقلابی
۴	«دشمن، شما را نشناخته، دشمن ملت ایران را نشناخته، دشمن انقلاب را و روحیه انقلابی و ایمانی را نشناخته و این تحلیل غلط در تمام این سالها موجب گمراهی او شده است، هنوز هم موجب گمراهی است». (بیانات در همایش ده‌ها هزار نفری خدمت بسیجیان در ورزشگاه آزادی، ۱۳۹۷/۷/۱۲).	روحیه انقلابی	روحیه انقلابی
۵	«... روحیه انقلابی، روحیه حزب‌اللهی ...» (بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۶/۳/۱۷).	روحیه حزب‌اللهی	روحیه انقلابی
۶	«بزرگ‌ترین درسی که امام بزرگوار به ما داد، درس روحیه و ذهن و عمل انقلابی است؛ این را باید فراموش نکنیم» (بیانات در مراسم بیست و هشتمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۶/۳/۱۴).	روحیه انقلابی	روحیه انقلابی
۷	«همه بدانید که ما امروز به روحیه انقلابی، به ممشای انقلابی، به شعار انقلابی، به اصول و مبانی انقلاب امام بزرگوارمان نیازمندیم؛ کشور احتیاج به این دارد» (بیانات در مراسم بیست و هشتمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۶/۳/۱۴).	روحیه انقلابی	روحیه انقلابی
۸	«آنچه من بر روی آن تکیه میکنم روحیه انقلابیگری است؛ این روحیه را باید حفظ کنید (بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان، ۱۳۹۵/۸/۱۲).	روحیه انقلابیگری	روحیه انقلابیگری
۹	«بخشها و جناحها و حاشیه‌سازی‌ها و پرداختن به چیزهای کوچک و جزئی و مانند اینها مسئله‌ی کشور نیست؛ مسئله‌ی کشور، روحیه انقلابی است» (بیانات در دیدار مردم اصفهان، ۱۳۹۵/۸/۲۶).	روحیه انقلابی	روحیه انقلابی
۱۰	«روحیه انقلابی جان این ملت است، روح این ملت است» (بیانات در دیدار معلمان و فرهنگیان، ۱۳۹۸/۲/۱۱).	روحیه انقلابی	روحیه انقلابی
۱۱	«... مدیران جوان، کارگزاران جوان، اندیشمندان جوان، فعالان جوان ... نگاه انقلابی و روحیه انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند و ایران عزیز را الگوی کامل نظام پیشرفته‌ی اسلامی بسازند» (بیانیه گام دوم انقلاب خطاب به ملت ایران، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).	نگرش انقلابی	نگرش انقلابی
۱۲	«همه بدانید که ما امروز به روحیه انقلابی، به ممشای انقلابی، به شعار انقلابی، به اصول و مبانی انقلاب امام بزرگوارمان نیازمندیم؛ کشور احتیاج به این دارد» (بیانات در مراسم بیست و هشتمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۶/۳/۱۴).	شعار انقلابی	انگیزه و عواطف انقلابی
۱۳	«تفکرات انقلابی، انگیزه‌های انقلابی، بصیرت انقلابی، اقدام انقلابی، جزو سرفصل‌هایی است که جوانهای ما باید به یاد داشته باشند» (بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۱۳۹۶/۱۱/۲۹).	انگیزه انقلابی	انگیزه انقلابی
۱۴	«... وجود انگیزه‌های انقلابی ...» (بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۶/۶/۳).	انگیزه انقلابی	انگیزه انقلابی
۱۵	روحیه ایمان و انگیزه انقلابی باید بر همه‌ی کارهای نماینده‌ی محترم مجلس حاکم باشد» (بیانات در دیدار نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۷/۳/۳۰).	انگیزه انقلابی	انگیزه انقلابی
۱۶	«من میخواهم [مطلبی هم] عرض بکنم برای آینده‌ی کشور؛ بدانید، اولاً جوانها باید خودشان را آماده بکنند؛ از لحاظ علمی، از لحاظ اعتقادی، از لحاظ انگیزه‌های انقلابی» (بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۱۳۹۶/۱۱/۲۹).	انگیزه انقلابی	انگیزه انقلابی
۱۷	«سرمايه‌ی سپاه در آن روزهای آغازین، جز ایمان و انگیزه و شور انقلابی، چیز دیگری نبود. ... سرمايه‌ی ارزشمندِ گرانقدر آنان، ایمانشان، شور انقلابیشان، آمادگیشان برای مجاهدت و جان بر کف نهاده‌شان در این میدان دشوار بود، و موفق شدند.» (بیانات در دانشگاه افسری امام حسین (ع)، ۱۳۹۰/۳/۱۰).	انگیزه و شور انقلابی	انگیزه و شور انقلابی
۱۸	یک مسئله‌ی دیگر در زمینه‌ی نظام رفتاری و اخلاقی حوزه، مسئله‌ی گرایشها و احساسات انقلابی در حوزه است» (بیانات در دیدار طلاب و فضلا و اساتید حوزه علمیه قم، ۱۳۸۹/۷/۲۹).	گرایش‌های انقلابی	گرایش‌های انقلابی

ادامه جدول ۱

ردیف	متن بیانات	مضمون اولیه	مضمون نهایی
۱۹	آنچه که مشکل سازاست، انحراف از اصول اسلام و انقلاب است؛ چه در عمل ما و چه در فکر ما. گاهی ممکن است فکر هم انقلابی باشد؛ ولی عمل، انقلابی نباشد. این هم مشکل آفرین است» (پیام نوروزی رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت حلول سال ۱۳۷۲ هجری شمسی، ۱۳۷۲/۱/۱).	فکر انقلابی	باور انقلابی
۲۰	«تفکرات انقلابی، انگیزه‌های انقلابی، بصیرت انقلابی، اقدام انقلابی، جزو سرفصل‌هایی است که جوانهای ما باید به یاد داشته باشند» (بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۱۳۹۶/۱۱/۲۹).	تفکر انقلابی	باور انقلابی
۲۱	شورای عالی امنیت ملی باید به همه‌ی این مسائل در بخش‌های مختلف رسیدگی و تصمیم‌گیری کند و بر همین اساس دبیرخانه‌ی شورا نیز باید با اندیشه‌ی کارآمد و تلاش خستگی‌ناپذیر و کار کارشناسی مبتنی بر تفکر انقلابی، تصمیم‌سازی صحیح را برای مقابله با شیوه‌های پیچیده و جدید ضدامنیتی انجام دهد» (دیدار دبیر و کارشناسان دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی با رهبر انقلاب، ۱۳۹۴/۱۱/۱۴).	تفکر انقلابی	
۲۲	«بزرگ‌ترین درسی که امام بزرگوار به ما داد، درس روحیه و ذهن و عمل انقلابی است؛ این را باید فراموش نکنیم» (بیانات در مراسم بیست و هشتمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۶/۳/۱۴).	ذهن انقلابی	
۲۳	«همه بدانید که ما امروز به روحیه‌ی انقلابی، به ممشای انقلابی، به شعار انقلابی، به اصول و مبانی انقلاب امام بزرگوارمان نیازمندیم؛ کشور احتیاج به این دارد» (بیانات در مراسم بیست و هشتمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۶/۳/۱۴).	ممشای انقلاب	رفتار انقلابی
۲۴	«نظام، بدون مشی انقلابی ارزشی ندارد؛ واقعاً ارزشی ندارد» (بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۷/۳/۷).	ممشای انقلاب	
۲۵	آنچه که مشکل سازاست، انحراف از اصول اسلام و انقلاب است؛ چه در عمل ما و چه در فکر ما. گاهی ممکن است فکر هم انقلابی باشد؛ ولی عمل، انقلابی نباشد. این هم مشکل آفرین است» (پیام نوروزی رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت حلول سال ۱۳۷۲ هجری شمسی، ۱۳۷۲/۱/۱).	عمل انقلابی	
۲۶	«تفکرات انقلابی، انگیزه‌های انقلابی، بصیرت انقلابی، اقدام انقلابی، جزو سرفصل‌هایی است که جوانهای ما باید به یاد داشته باشند» (بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۱۳۹۶/۱۱/۲۹).	اقدام انقلابی	
۲۷	«بزرگ‌ترین درسی که امام بزرگوار به ما داد، درس روحیه و ذهن و عمل انقلابی است؛ این را باید فراموش نکنیم» (بیانات در مراسم بیست و هشتمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۶/۳/۱۴).	عمل انقلابی	
۲۸	«رفتار نمایندگان مجلس باید رفتار انقلابی باشد؛ برخورد باید برخورد انقلابی باشد. شما در سوگندی هم که یاد کردید، این سوگند را یاد کردید که انقلاب، نتایج انقلاب، فرآورده‌های انقلاب و فرآورده‌های نظام جمهوری اسلامی را حفظ کنید؛ چطور ممکن است؟ بدون انقلابی بودن که نمیشود حفظ کرد. رفتار، باید رفتار انقلابی باشد» (بیانات در دیدار نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۷/۳/۳۰).	رفتار انقلابی	

نخواهد بود. اصلاً عدالت نخواهد بود. عقلانیت به خاطر این است که اگر عقل و خرد در تشخیص مصادیق عدالت به کار گرفته نشود، انسان به گمراهی و اشتباه دچار می‌شود. خیال می‌کند چیزهایی عدالت است، در حالی که نیست. بنابراین عقلانیت یکی از شرایط لازم رسیدن به عدالت است.» (بیانات ۱۳۸۴/۶/۸) بر این اساس انقلابی‌گری به معنای اعتدال و دوری از افراط و تفریط است و معنای کاربردی آن یعنی سازش نکردن با جهان استکبار و دشمنان انقلاب است.

۲-۵. فازی بودن انقلابی‌گری

منطق فازی متکی بر این نظر است که صفات را نباید براساس صفر و یک دید، بلکه بر اساس یک طیف صفر تا صد مشاهده کرد؛ این منطق بر این نکته تأکید دارد که این‌گونه نیست که صفتی همواره بر منطق صفر و یک، یا بودن و نبودن استوار باشد، بلکه ممکن است صفت به میزانی غیر از صفر و یک وجود داشته باشند و افراد میزانی از آن را بین صفر تا یک در

محاسبه‌ی عقلانی و به کار گرفتن خرد و علم در بخش‌های مختلف است. ایشان هرگونه اعتدال با عقلانیت محافظه‌کارانه را رد می‌کنند و به شدت مخالف آن هستند. همچونین عدالت را واجد دو ویژگی عقلانیت و معنویت می‌داند که بدون آن معنایی ندارد. (بیانات ۱۳۸۸/۶/۱۶) «اگر معنویت با عدالت همراه نباشد، به یک شعار توخالی تبدیل می‌شود. خیلی‌ها حرف عدالت را می‌زنند، اما چون معنویت و آن نگاه معنوی نیست، بیشتر جنبه‌ی سیاسی و شکلی پیدا می‌کند.» (بیانات ۱۳۸۸/۶/۶) اعتدال به معنای میانه‌روی میان دو مسیر افراط و تفریط یعنی سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری است؛ اعتدال‌گرایی یعنی مشی انقلابی در برابر استعمار و استبداد و برگزیدن راهی که در آن استقلال و دشمن‌سینتری نهفته است، نه آنکه تحت قیمومیت و حاکمیت غیر رفتن باشد. در نگاه رهبر شهید انقلاب سه رکن «عقلانیت»، «اعتدال» و «ارزش‌گرایی» توأمان باید وجود داشته باشد؛ «اگر عدالت از عقلانیت و معنویت جدا باشد، دیگر عدالتی که شما دنبالش هستید

انقلابی میان نسل انقلاب می‌شود و زمینه ورود و چرخش نسلی برای حضور نخبگان و جوانان بر اساس منطق شایستگی‌سالاری می‌شود. بیانات معظم‌له نشان می‌دهد که برای مفهوم انقلابی‌گری باید چتر وسیعی داشت تا افراد، گروه‌ها و جریان‌های کثیری زیر آن قرار گیرند. رهبر شهید انقلاب اسلامی (ره) با تأکید بر این برداشت از انقلابی‌گری و تکیه بر جوان‌گرایی امکان ورود نسل دوم و سوم انقلاب به حوزه‌ها خطیر انقلابی را فراهم می‌کند. فرمایش رهبر شهید انقلاب (ره) مبنی بر اینکه «انقلاب یک رود جاری است» ناظر بر همین مدعا است.

روش (Method)

پژوهش حاضر به لحاظ روش، کیفی است. در روش کیفی از تحلیل مضمون (تم) استفاده شده است. در این روش با تحلیل منابع، مضامین، ایده‌ها و مفاهیم کلی مورد کشف قرار می‌گیرد. تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده‌های کیفی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند. در تعریف مضمون نیز می‌توان گفت که مضمون مبین اطلاعات مهمی درباره داده‌ها و سوالات تحقیق است و تا حدی، معنی و مفهوم الگوی موجود در مجموعه‌ای از داده‌ها را نشان می‌دهد (عابدی‌جعفری و همکاران، ۱۳۹۰). تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌ها پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (Braun & Clarke, ۲۰۰۶). جامعه آماری پژوهش، بیانات رهبر شهید (رضوان الله تعالی علیه) در موضوع انقلابی‌گری در بازه زمانی سال ۱۳۶۲ تا ۱۴۰۲ هجری شمسی می‌باشد. تمامی بیانات رهبر شهید (رضوان الله تعالی علیه) جمع‌آوری شده و مورد بازخوانی قرار گرفته است. سپس با استنباط مفهومی از آن بیانات با کشف کلیدی‌ترین واژه از آن فراز، مضمونی با نزدیک‌ترین واژه به کلیت آن فراز تعیین کرده است. پس از تعیین تمامی مضامین بیانات مربوطه، دسته‌بندی و گروه‌بندی معنایی مضامین انجام گردید. بدین شکل هر گروهی از مضامین که پاسخ به یکی از سوالات فرعی پژوهش است در کنار همدیگر قرار گرفته‌اند. پس از این مرحله مضامین تحلیل و دسته‌بندی شده برای خبرگان موضوعی و روشی ارسال گردید و ایشان مضامین را مورد مطالعه و نقد قرار دادند، سپس با دریافت نظرات آنها، مضامین مورد اصلاح و تجدیدنظر قرار گرفته است تا مورد توافق خبرگی قرار بگیرد.

یافته‌ها

۱- استخراج ابعاد انقلابی‌گری از بیانات رهبر شهید

انقلاب (ره):

در حوزه ابعاد انقلابی‌گری بیانات رهبر شهید انقلاب (رضوان الله تعالی علیه) مطالعه و مضامین اولیه و سپس مضمون نهایی استخراج شد. با توجه به بیانات و تحلیل مضمون هر یک از آنها در نهایت پنج بعد با عنوان ابعاد انقلابی‌گری (روحیه انقلابی و حزب‌اللهی، نگرش انقلابی، انگیزه و عواطف انقلابی، باور انقلابی و رفتار و عمل انقلابی) دسته‌بندی گردید. جدول ۱

خود داشته باشند. فازی‌بودن انقلابی‌گری به این معناست که صفت انقلابی‌گری در افراد ممکن است به صورت فازی یا طیفی از ضعیف تا قوی درونی شده باشد. رهبر شهید انقلاب اسلامی (ره) نیز با اشاره به اینکه انقلابی‌بودن فقط به دوران مبارزه یا دوران امام (ره) منحصر نیست، این صفت را تشکیکی خواندند و فرمودند:

«انقلاب و انقلابی‌گری مربوط به همه دوران‌هاست و انقلاب یک رود جاری است و همه کسانی که بر اساس شاخص‌های انقلابی‌گری عمل می‌کنند انقلابی هستند حتی جوانانی که امام را ندیده باشند... این خطا است که ما از همه‌ی کسانی که انقلابی هستند، یک نوع عمل انقلابی توقع داشته باشیم؛ یا یک درجه‌ی از انقلابی‌گری توقع داشته باشیم؛ نه. به قول ما طلبه‌ها انقلابی‌گری مقول به تشکیک است. ممکن است یک نفر نسبت به مفاهیم انقلاب و عمل انقلابی بهتر حرکت کند، یک نفر به آن خوبی حرکت نکند اما در همان راه دارد حرکت می‌کند. اینکه ما هرکسی خوب حرکت نکرد یا به‌طور کامل حرکت نکرد را متهم بکنیم به غیر انقلابی یا ضد انقلابی این هم خطا است؛ نه، ممکن است یک نفری صد درجه میزان حرکت او ارزش دارد، یک نفری کمتر ارزش دارد، یک نفری از او کمتر ارزش دارد اما همه در این راه حرکت می‌کنند.» (بیانات ۱۳۹۵/۳/۱۴) یکی از دلایل فازی دیدن انقلابی‌گری از دیدگاه معظم‌له (ره) آن است تا دایره انقلابی‌گری در جامعه محدود نگردد و افراد بیشتری در این دایره تعریف شوند. این دیدگاه مانع برچسب خوردن برخی به انقلابی‌نبودن می‌شود و دایره شمول انقلاب برای جاگیری افراد به عنوان انقلابی به نسبت افزایش می‌یابد. رهبر شهید انقلاب اسلامی (ره) در این رابطه می‌فرماید:

«هرکسی را صرف اینکه با فکر شما به طور کامل انطباق ندارد، متهم به انقلابی‌نبودن نکنید. ممکن است فردی نسبت به مفاهیم انقلاب و عمل انقلابی، بهتر حرکت کند و فرد دیگری با شدت و جدیت او حرکت نکند؛ اما هر دو انقلابی هستند و نمی‌توان هر فردی را که در مسیر شاخص‌های انقلاب قرار دارد؛ اما خوب حرکت نمی‌کند، متهم به غیرانقلابی‌گری و ضد انقلاب بودن، کرد.» (بیانات ۱۳۹۵/۴/۱۲) راه انقلابی‌گری با وجود برخی شاخص‌ها مشخص است و هر کس در این راه قرار گیرد انقلابی محسوب می‌شود. بر این اساس انتظار یک میزان انقلابی‌گری از همه‌ی کسانی که در مسیر شاخص‌ها و جهت‌گیری‌های انقلاب حرکت می‌کنند، اشتباه است و اصل بر وجود شاخص‌های انقلابی‌گری است. لذا صلاح نیست کسانی که واجد شاخصه‌های انقلابی‌اند و با شدت و جدیت دیگران قدم بر نمی‌دارند را متهم به غیرانقلابی‌بودن کرد. هرگونه دوگانه‌انگاری محض و مرزبندی میان انقلابی و غیرانقلابی بدون ملاحظات منطق فازی یا همان تشکیکی، موجب تضعیف جریان انقلابی‌گری در جامعه خواهد شد. فازی دیدن انقلابی‌گری و برداشت طیفی و درجه‌ای از انقلابی‌گری به نوعی موجب گستردگی مفهومی و جمعیتی این واژه خواهد شد. دیدگاه رهبر شهید انقلاب اسلامی (ره) در رابطه با انقلابی‌گری بسیار وسیع است و محدود به فرد، گروه یا جریان خاصی نمی‌شود بلکه همه افرادی که واجد شاخصه‌های انقلابی‌گری ولو به مقدار کم هستند را می‌شود. فرایندی دیدن و محدود نکردن انقلابی‌گری به زمان و دوره خاصی موجب انحصارزدایی از جریان

جدول ۲. تحلیل بیانات رهبر شهید انقلاب (رضوان الله تعالی علیه) در موضوع شاخص‌های انقلابی‌گری

ردیف	متن بیانات	مضمون اولیه	مضمون نهایی
۱	دانشگاه جهتدار و دیندار، شدت متمایل به ارزشهای انقلابی و اسلامی است. البته ارزشهای انقلابی از ارزشهای اسلامی به هیچ‌وجه تفکیک‌پذیر نیست؛ اینها با هم یکی است. کسی نمیتواند بگوید من مسلمانم؛ اما انقلاب را قبول ندارم، و یا بگوید من انقلابی هستم؛ اما اسلام را قبول ندارم! امروز زنده‌ترین تپشهای انقلابی در این جاست؛ بسیج‌کننده‌ترین نیروهای مردمی، این انقلاب است؛ در حالی که سرتاسر دنیا، انباشته از انقلابهای گوناگون است. پس انقلابی غیراسلامی و اسلامی غیرانقلابی نداریم. ارزشهای انقلابی، همان ارزشهای اسلامی است» (بیانات در مراسم بیعت دانشجویان، ۱۳۶۸/۳/۲۳).	منفک نبودن ارزش‌های انقلابی و اسلامی	ارزش‌مداری
۲	خب، اگر این پایبندی به ارزشهای اساسی وجود داشت - که این شاخص اول بود - حرکت، حرکت مستمر و مستقیم خواهد بود و در تنبید حوادث، این حرکت تغییر پیدا نمیکند» (بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۵/۳/۱۴).	ارزش‌مداری	ارزش‌مداری
۳	شاخص اول، پایبندی به مبانی و ارزشهای اساسی انقلاب» (بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۵/۳/۱۴).	پایبندی به مبانی و ارزشها	پایبندی به مبانی و ارزشها
۴	شاخص اول، پایبندی به ارزشهای مبنائی و اساسی اسلام است» (بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۵/۳/۱۴).	پایبندی به مبانی و ارزشها	پایبندی به مبانی و ارزشها
۵	ملت ایران با گذشت ۳۵ سال از طلوع انقلاب، از انقلاب زده نشده است، دست نکشیده است، انقلاب را کنار نگذاشته است، روحیه‌ی انقلابی را از خود دور نکرده؛ شما ملاحظه کردید این بیست‌ودوم بهمن را. و این یک پدیده است، این را بارها عرض کرده‌ایم، عادت کردیم ما به این حادثه‌ی به این اهمیت. [البته مطلبی هم درباره‌ی] جوانهای ما، در ذیل واقعه‌هایی که باید به آنها توجه داشت، عرض خواهیم کرد. به‌هرحال این هم یک مسئله‌ی اساسی است» (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۲/۱۲/۱۵).	پایداری در انقلاب	پایداری و استقامت
۶	یک واقعیت همین است که عرض کردیم، واقعیت ایستادگی نظام مبتنی بر اسلام؛ این یک واقعیتی است. توقع دشمنان اسلام و دشمنان ایران این بود که مردم بعد از یک سال دو سال پنج سال، خسته بشوند، یادشان برود، از انقلاب دست بکشند؛ کمالینکه در بسیاری از انقلابهای دنیا همین اتفاق افتاده است؛ اینکه من میگویم "بسیاری"، در واقع باید گفت همه؛ در این انقلابهایی که در دویست، دویست‌وپنجاه سال اخیر در دنیا اتفاق افتاده است، تا آنجایی که بنده سراغ دارم همه‌جا همین جور بوده است، بعد از گذشت یک مدتی آنها از آسیاب افتاده است و آن موج انقلاب فروکش کرده و تمام شده، برگشته به حالت سابق» (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۲/۱۲/۱۵).	پایداری در انقلاب	پایداری در انقلاب
۷	در این جهت، برای ملت ما وسیله بسیار مفید و مؤثر و پیش‌برنده‌ای باشد، فراموش نکنند و دستگاههای مختلف کشور - دستگاههای دولتی و انقلابی - هم سعی کنند که خودشان را هرچه بیشتر، به موازین و اصول انقلابی، اسلامی نزدیک کنند» (پیام نوروزی رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت حلول سال ۱۳۷۲ هجری شمسی، ۱۳۷۲/۱/۱).	پایبندی به انقلاب	پایبندی به انقلاب
۸	«انقلابی‌گری ... پایبندی لازم دارد» (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، ۱۳۹۶/۱۰/۶).	پایبندی	پایبندی
۹	در تعبیر قرآنی، این پایبندی به ارزشها را «استقامت» نام نهاده‌اند: فَاسْتَقِمَّ كَمَا أَمَرْتَ وَ مِنْ تَابٍ مَعَكَ - آیه‌ی قرآن در سوره‌ی مبارکه‌ی هود - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَتَخَفُوا وَ لَّا تَحْزَنُوا وَ آبْشِرُوا بِالْجُنَّةِ؛ در تعبیر قرآنی، اسم این پایبندی به مبانی و ارزشها استقامت است» (بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله)، ۱۳۹۵/۳/۱۴).	پایداری	پایداری
۱۰	«طلبه‌ی ما، استاد ما، فاضل ما، عالم ما، مرجع ما اگر چنانچه معتقد به این تحوّل عظیمی که اسمش انقلاب است، بود، به درد این کشور خواهد خورد. اگر معتقد به این نبود، به درد کشور نمیخورد، به درد جمهوری اسلامی نمیخورد؛ باید معتقد باشد. اینکه بنده میگویم حوزه‌ی انقلابی، معنایش این نیست که حالا حتماً در مثلاً فلان جا شعار [بدهد]؛ حالا یک وقت لازم هم باشد، شعار هم باید داد؛ بنده هم گاهی که لازم است، شعار میدهم لکن مهم این است که عمیقاً از بن دندان معتقد باشد که این تحوّل که در این کشور اتفاق افتاده، باید همچنان ادامه پیدا بکند» (بیانات در دیدار اعضای موسسه عالی فقه و علوم اسلامی، ۱۳۹۰/۱۲/۱۳).	انقلاب‌باوری و باور به استمرار انقلاب	انقلاب‌باوری و باور به استمرار انقلاب
۱۱	«مگر ما اصلاً انقلاب کردیم برای اینکه آنها بروند، حکومت را بدهند به ما؟ مگر برای این انقلاب کردیم که حکومت را [بگیریم]؟ آنها‌ی که مبارزه میکردند، آنها‌ی که شلّاق میخوردند، آنها‌ی که زندان میرفتند، چیزی را که فکر نمیکردند، این بود که یک روزی این انقلاب پیروز بشود، اینها مثلاً بشوند وزیر و وکیل و رهبر و رئیس و این حرفها؛ به ذهنها خطور نمیکرد؛ برای هدفی حرکت میکردند و کار میکردند. هدف این نبود که یک عده‌ای مدیریت را تحویل ما بدهند، ما هم مثل آنها شروع کنیم مدیریت کردن، منتها [آنها] آدمهای بدی بودند، ما آدمهایی خوبی باشیم؛ که اگر آن جور باشد خوب هم نمی‌مانیم؛ انسان خوب هم نمی‌ماند. پس بنابراین، انقلاب باید استمرار پیدا کند. ببینید! من با استدلال دارم میگویم که انقلابی باید بود و انقلابی باید ماند و انقلابی باید حرکت کرد، که طبعاً این الزاماتی دارد؛ انقلابی حرکت کردن الزاماتی دارد» (بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۷/۳/۷).	استمرار انقلاب در عرصه مدیریت	استمرار انقلاب در عرصه مدیریت

ردیف	متن بیانات	مضمون اولیه	مضمون نهایی
۱۲	«... همواره بنده تکرار کرده‌ام و گفته‌ام و آن عبارت است از انقلابی ماندن و انقلابی حرکت کردن ... در مجموعه‌ی انقلاب، از اول انقلاب یک تفکر غلطی وجود داشت و آن این بود که انقلاب، تا وقت تشکیل نظام است؛ وقتی که نظام تشکیل شد و نهادها و مقررات و دیوان‌سالاری و مانند اینها مستقر شد، دیگر انقلاب برود دنبال کارش؛ دیگر کاری با انقلاب نداریم؛ انقلاب را هم معنا میکنند به تش و دعا و سروصدا و کارهای غیر قانونی و از این حرفها. یک چنین تفکری مال امروز نیست و از روز اول پیروزی انقلاب یک چنین تفکری وجود داشت؛ این تفکر، غلط است» (بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۷/۳/۷).	استمرار انقلاب در عرصه مدیریت	
۱۳	بایستی حادثه‌ی انقلاب و حقیقت انقلاب، دائم در ذهن و دل ما زنده باشد؛ باقی باشد (بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی و پدافند هوایی ارتش، ۱۳۹۴/۱۱/۱۹).	استمرار انقلاب	
۱۴	مطمئن باشند همان شور و هیجان و ایمان و عواطفی که در نسل جوان آن روز وجود داشت و توانست آن کار را بکند، در این نسل جوان هم موجود است. بدانند هر سنگی به سمت انقلاب پرتاب کنند، کمانه میکند و به سر و روی خودشان برمیگردد. انقلاب کهنه نمیشود و آتش انقلاب آن‌گاه که با انبار پنبه پوسیده آنها درگیر شود، باز هم تازه خواهد بود و خواهد سوزاند» (بیانات در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر، ۱۳۷۹/۱۲/۹).	استمرار انقلاب	
۱۵	شما دانشجویان عزیز باید بدانید نقش دانشجو برای حرکت انقلابی و پیشبرد آن، همچنان یک نقش زنده است. خیال نکنید که انقلاب تمام شد؛ انقلاب ادامه دارد. اگر انقلاب به معنای ایجاد تحول بنیادین است و نوید نجات و سعادت و صلاح برای قشرهای عظیم محروم و مظلوم را میدهد و دشمنهایی در برابر جهتگیریهای آن به صف‌آرایی برمیخیزند، طبیعی است که این کار هنوز جریان دارد و تمام نشده است. دلیلش، دشمنیها و خصومتهایی است که در دنیا نسبت به ما میشود و نیز حمایتها و محبتها و صمیمیتهایی است که از طرف ملت‌های مظلوم دنیا نسبت به این انقلاب و رهبر آن - که شما این روزها مظهرش را میبینید - ابراز میشود» (بیانات در مراسم بیعت دانشجویان، ۱۳۶۸/۳/۲۳).	استمرار انقلاب و تحول خواهی	
۱۶	«مردم تبریز مثل اکثر ملت ایران به گذشته‌ی انقلابی خودشان مفتخرند، افتخار میکنند؛ سرشان را بالا میگیرند، میگویند ما بودیم که این حرکت انقلابی چهلم راه اربعین‌ها را راه انداختیم؛ راست میگویند. و همین آمدن شما به اینجا و این اجتماع عظیم و پرشور شما بخصوص جوانان عزیز، یکی از محورها و از نشانه‌های این افتخار بزرگ و پرمعنا است» (بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی، ۱۳۹۷/۱۱/۲۹).	افتخار به انقلاب	افتخار به انقلاب
۱۷	«این دولت این شعارها را مطرح کرد، برجسته کرد، سر دست گرفت، به آنها افتخار کرد؛ در مجامع جهانی، احساس شرم از انگیزه‌های انقلابی و از اهداف انقلابی و از شیوه‌های انقلابی نکرد؛ این خیلی کار بزرگی بود» (بیانات در آخرین دیدار رئیس‌جمهور و هیئت دولت دهم، ۱۳۹۲/۴/۲۳).	افتخار به انقلاب	نداشتن احساس شرم از انگیزه، اهداف و شیوه‌های انقلابی
۱۸	افتخار به انقلابیگری. یک دوره‌ای بر ما گذشت که اسم انقلاب و انقلابیگری و اینها به انزوا افتاده بود؛ سعی میکردند به عنوان یک ارزش منفی یا ضد ارزش، از این چیزها یاد کنند؛ مقاله مینوشتند، حرف میزدند، گفته میشد. امروز خوشبختانه اینجور نیست، درست بعکس است؛ گرایش عمومی مردم و مسئولان کشور به حرکت انقلابی، جهتگیری انقلابی، ارزشهای انقلابی و مبانی انقلاب است. این را توجه داشته باشید که یکی از عوامل گرایش مردم به دولت، همینهاست؛ یعنی مردم به این ارزشها اهمیت میدهند. مسئله‌ی دعوت به عدالت، مسئله‌ی ساده‌زیستی، دور بودن مسئولان از تجمل؛ اینها خیلی چیزهای مهمی است» (بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیأت دولت، ۱۳۹۱/۶/۲).	افتخار به انقلاب	افتخار به انقلاب
۱۹	این دولت این شعارها را مطرح کرد، برجسته کرد، سر دست گرفت، به آنها افتخار کرد؛ در مجامع جهانی، احساس شرم از انگیزه‌های انقلابی و از اهداف انقلابی و از شیوه‌های انقلابی نکرد؛ این خیلی کار بزرگی بود» (بیانات در آخرین دیدار رئیس‌جمهور و هیئت دولت دهم، ۱۳۹۲/۴/۲۳).	افتخار به انقلاب	نداشتن احساس شرم از انگیزه، اهداف و شیوه‌های انقلابی
۲۰	«دیپلمات ایرانی باید به انقلاب افتخار کند و در تعاملات کاری او، عزت، احساس اقتدار و اعتمادبه‌نفس به‌روشنی مشاهده شود» (دیدار سفرا و مسئولان وزارت امور خارجه با رهبر انقلاب، ۱۳۹۷/۴/۳۰).	افتخار به انقلاب	
۲۱	«دیپلمات ایرانی باید به انقلاب افتخار کند و در تعاملات کاری او، عزت، احساس اقتدار و اعتمادبه‌نفس به‌روشنی مشاهده شود» (دیدار سفرا و مسئولان وزارت امور خارجه با رهبر انقلاب، ۱۳۹۷/۴/۳۰).	احساس عزت و اقتدار	
۲۲	«باید در مسائل دیپلماسی به انقلاب خود افتخار کنیم» (دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت با رهبر انقلاب، ۱۳۹۶/۶/۴).	افتخار به انقلاب	
۲۳	«باید در مسائل دیپلماسی ... از عمل کردن به هنجارهای ملی یعنی هنجارهای برآمده از انقلاب ... احساس عزت کنیم» (دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت با رهبر انقلاب، ۱۳۹۶/۶/۴).	احساس عزت و افتخار به رفتار انقلاب	
۲۴	«... برود درش را بخواند، یاد بگیرد، بیاید برای کشورش مفید باشد. این کی خواهد شد؟ آن وقتی که به ایرانی بودن افتخار کند، به انقلابی بودن افتخار کند. این احساس هویت، معنایش این است» (بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاهها، ۱۳۹۵/۳/۲۹).	احساس هویت ایرانی و انقلابی و افتخار به انقلاب	

ادامه جدول ۲

ردیف	متن بیانات	مضمون اولیه	مضمون نهایی
۲۵	«... اما امروز با روحیه‌ی انقلابی، مثل همان جوان اول انقلاب - مثل همت و خرازی و بزرگانی از این قبیل - می‌رود وسط میدان و با علاقه، با احساس مسئولیت، با شجاعت تمام در مقابل دشمن می‌ایستد» (بیانات در دیدار جمعی از خانواده‌های شهید، ۱۳۹۷/۹/۲۱).	پای کار بودن	پای کار بودن
۲۶	«... با شعارهای خود و با حضور گرم خود، با صدای بلند فریاد کردید» (پیام در پی حماسه ملت در راهپیمایی ۲۲ بهمن، ۱۳۹۶/۱۱/۲۲).	پای کار بودن	پای کار بودن
۲۷	معنای روحیه‌ی انقلابی چیست؟ معنایش این است که یک انسان انقلابی ... اهل اقدام است، اهل عمل است» (بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان، ۱۳۹۵/۸/۱۲).	عمل‌گرایی	عمل‌گرایی
۲۸	«... اما امروز با روحیه‌ی انقلابی، مثل همان جوان اول انقلاب - مثل همت و خرازی و بزرگانی از این قبیل - می‌رود وسط میدان و با علاقه، با احساس مسئولیت، با شجاعت تمام در مقابل دشمن می‌ایستد» (بیانات در دیدار جمعی از خانواده‌های شهید، ۱۳۹۷/۹/۲۱).	مسئولیت‌پذیری	مسئولیت‌پذیری
۲۹	«روحیه‌ی انقلابی یعنی ... کارها را تزیینی انجام ندهید. گاهی انسان یک کاری انجام میدهد، حالت تزیینی و تشریفاتی دارد؛ اینها سم است» (بیانات در دیدار معلمان و فرهنگیان، ۱۳۹۸/۲/۱۱).	دوری از کار نمایشی و تشریفاتی	دوری از کار نمایشی و تشریفاتی

۲- استخراج شاخص های انقلابی گری از بیانات رهبر شهید انقلاب(ع):

در حوزه شاخص های انقلابی گری بیانات رهبر شهید انقلاب(رضوان الله تعالی علیه) مطالعه و مضامین اولیه و سپس مضمون نهایی استخراج شد. بر مبنای نتایج حاصله مضامینی از قبیل: ارزش‌مداری، پایداری و استقامت، انقلاب‌باوری و باور به استمرار انقلاب، افتخار به انقلاب، پای کار بودن، عمل‌گرایی، مسئولیت‌پذیری و دوری از کار نمایشی و تشریفاتی به عنوان شاخص های انقلابی گری استخراج گردیدند. جدول ۲ مضامین استخراج شده از بیانات معظم له در خصوص شاخص های انقلابی گری را به شکل مبسوط نشان می دهد.

بحث و نتیجه گیری

«انقلابی‌گری» نه تنها یکی از الزامات تحقق انقلاب اسلامی و جامعه اسلامی است بلکه زمینه‌ساز ایجاد تمدن اسلامی و جامعه مهدوی است. انقلابی‌گری از منظر مکاتب، دیدگاه‌ها و رویکردهای مختلف واجد معنا و مفهوم خاصی است. معنا و مفهوم انقلابی‌گری در مکتب مارکسیست متفاوت با انقلابی‌گری از منظر انقلاب اسلامی است. شاخصه‌هایی که مارکسیست، فردی را به عنوان یک انقلابی معرفی می کند با شاخصه‌های انقلاب اسلامی کاملاً متفاوت است. در صورتی که انقلابی‌گری مارکسیستی، بر مبنای دنیای مادی و حاکمیت قوانین بشری شکل‌بندی می‌شود، انقلابی‌گری در چهارچوب انقلاب اسلامی، در نهایت باید منجر به شکل‌گیری نظام اسلامی، حاکمیت قانون و فرهنگ اسلامی، تنظیم مؤلفه‌های زندگی فردی و اجتماعی بر اساس مبانی و اصول اسلامی شود. انقلابی‌گری در این پژوهش به معنای تحول‌خواهی همه‌جانبه مبتنی بر ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی در تمام ساحت‌های حیات فردی و اجتماعی هماهنگ با مواضع و رهنمودهای ولی فقیه است. در این پژوهش مبتنی بر بیانات رهبر شهید(رضوان الله تعالی علیه) و بر اساس نظرات خبرگان و کارشناسان در جلسات نخبگی، انقلابی‌گری به معنای تحول‌خواهی

همه‌جانبه مبتنی بر ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی در تمام ساحت‌های حیات فردی و اجتماعی هماهنگ با مواضع و رهنمودهای ولی فقیه تعریف شده است. در پاسخ به سوالات پژوهش و برای رسیدن به اهداف ترسیم شده مبنی بر شناخت ابعاد و شاخص های انقلابی گری با استفاده از روش تحلیل مضمون (تم) تمامی بیانات رهبر شهید(رضوان الله تعالی علیه) از سال ۱۳۶۲ تا سال ۱۴۰۲ هجری شمسی در خصوص مفهوم انقلابی گری مورد بررسی قرار گرفته و با استفاده از نظرات نخبگان در دو مرحله مضامین اولیه و نهایی استخراج شده اند. بر مبنای نتایج بدست آمده از تحلیل مضمون و جداول نهایی، پنج بُعد روحیه انقلابی و حزب الهی، نگرش انقلابی، انگیزه و عواطف انقلابی، باور انقلابی و رفتار و عمل انقلابی برای مفهوم انقلابی گری استخراج شد.

«معنای روحیه‌ی انقلابی این است که یک انسان انقلابی، شجاعت دارد، اهل اقدام و عمل است، ابتکار می‌ورزد، بن‌بست‌شکنی میکند، گره‌گشایی میکند؛ از چیزی نم‌ترسد، به آینده امیدوار است، به امید خدا به سمت آینده‌ی روشن حرکت میکند» (بیانات ۱۳۹۵/۰۸/۱۲). نگرش انقلابی عبارت از آمادگی افراد برای واکنش ویژه نسبت به ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی و میزان اعتقاد به آنها می باشد. انگیزه و عواطف انقلابی به معنای احساس افتخار کارکنان نسبت به انقلاب، احساس شادی و نشاط از موفقیت‌های انقلاب و نیز دوستدار واقعی انقلاب بودن، می باشد. باور انقلابی مفاهیم گوناگون به هم آمیخته‌ای همچون: ادراک و شناخت افراد از انقلاب، تاب‌آوری و پایداری افراد در برابر مشکلات، مسئولیت‌پذیری، دشمن‌شناسی افراد و ... را در بر می گیرد. رفتار و عمل انقلابی را می توان فعالیت و کاری در نظر گرفت که فرد در راستای اهداف و آرمان‌های انقلاب و یا نظام انقلابی از روی قصد و اراده و به اختیار انجام می دهد.

همچنین شاخص‌هایی که دارای بیشترین نمره از نظر نخبگان بودند به عنوان شاخص های انقلابی گری در نظر گرفته شدند. بر مبنای نتایج حاصله مضامینی از قبیل: ارزش‌مداری، پایداری و استقامت،

منابع

قرآن کریم.

امام خامنه ای، سیدعلی. (۱۳۹۴). نرم افزار حدیث ولایت مجموعه رهنمودهای رهبر شهید (رضوان الله تعالی علیه) ، قم، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی.

امام خمینی، سیدروح الله. (۱۳۷۹). صحیفه امام، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره) .

جلایی پور، حمیدرضا. (۱۳۸۶). بنیادهای نظری و تجربی اصلاح طلبی در مقایسه با محافظه کاری و انقلابی گری (با تأکید بر ارزیابی دوران اصلاحات ۱۳۸۴-۱۳۷۶)، آیین، خرداد ۱۳۸۶، (۷)، ۲۱-۷ .

حاجی مشهدی، حسینعلی. (۱۳۸۱). سنجش نگرش بسیجیان کشور نسبت به ارزش ها و هنجارهای مذهبی، تهران، مرکز سنجش افکار پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.

حسینی، مهدی. (۱۳۸۸). بررسی رابطه فرهنگ سیاسی شیعی و پیروزی انقلاب اسلامی، فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، (۱۴)۵، ۷۳-۱۰۵.

حسین پور، جعفر . (۱۴۰۴). تبیین مولفه های انقلابی گری از منظر مقام معظم رهبری با تأکید بر جهانی شدن. فصلنامه علوم خبری، (۴)۱۴، ۲۸۴-۲۹۴.

زمانی، محجوب. (۱۳۸۸). شاخصه های فرهنگ پاسداری، فصلنامه حصون، (۲۱)، ۱۱۰-۱۲۰.

سیف زاده، علی. (۱۳۸۸). بنیه دینی، انقلابی و تکلیف گرایی در بسیجیان و راهکارهای تقویت آن، فصلنامه مطالعات بسیج، (۴۵)۱۲، ۱۰۵-۷۴ .

شریفی رضا. (۱۳۸۲). شاخصه های روحیه اسلامی- انقلابی بسیجیان، فصلنامه مطالعات بسیج، (۱۹-۱۸)، ۴۵-۲۱.

عابدی جعفری، حسن، تسلیمی، محمد سعید، فقیهی، ابوالحسن و شیخ زاده محمد. (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضامین، اندیشه مدیریت راهبردی، (۱۰)۵، ۱۹۸-۱۵۱.

مجموعه مقالات همایش ملی حوزه انقلابی ۱: مقالات برگزیده، جمعی از نویسندگان. (۱۳۹۵)، قم، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی(ص).

میرزاپوری، جابر (۱۳۹۷). وضعیت انقلابی گری و راهکارهای ارتقاء آن در پاسداران، قم، پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) .

Braun, V. and Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.

انقلاب باوری و باور به استمرار انقلاب، افتخار به انقلاب، پای کار بودن، عمل گرایی، مسئولیت پذیری و دوری از کار نمایشی و تشریفاتی به عنوان شاخص های انقلابی گری استخراج گردیدند.

پیشنهادهای کاربردی

این پژوهش مبتنی بر بیانات رهبر شهید (رضوان الله تعالی علیه) طی سال های ۱۳۶۲ الی ۱۴۰۲ با استفاده از روش تحلیل مضمون (تم) به استخراج ابعاد و شاخص های مفهوم انقلابی گری پرداخته است. سازمان ها و نهادهای فرهنگی و تبلیغی در خصوص مفاهیم انقلابی و بیانات رهبر شهید (ره) می توانند در خصوص عملیاتی نمودن و گفتمان سازی مفاهیم استخراج شده در سطح جامعه اقدامات زیر را انجام دهند:

۱- تهیه، چاپ و انتشار سلسله کتاب های انقلابی گری به تفکیک ابعاد و شاخص های احصاء شده در قطع های جیبی و پالتویی و توزیع بین افراد جامعه و سپس برگزاری مسابقات مختلف فرهنگی و کتابخوانی بر مبنای محتوای آنها.

۲- تهیه متون آموزشی با محتوای غنی و دست اول در خصوص ابعاد و شاخص های انقلابی گری از منظر رهبری شهید (ره) جهت تدریس در دوره های آموزشی دانشگاه ها.

۳- قرار دادن سرفصل ابعاد و شاخص های انقلابی گری به عنوان واحد درسی مستقل در دوره های مختلف آموزشی.

۴- تهیه و تدوین نوشته های کوتاه و غنی در حوزه ابعاد و شاخص های مختلف انقلابی گری از منظر رهبری شهید (ره) جهت استفاده اعزه روحانی در سخنرانی های بین الصلاتین در سطح مساجد جامعه. (بویژه در شاخص هایی که نیازمند معرفی و تبیین بیشتر هستند)

۵- تشکیل کارگروه تخصصی انقلابی گری متشکل از میزهای مختلف علمی و پژوهشی جهت بررسی مستمر و مداوم ابعاد و شاخص های انقلابی گری.